

Odpovědnost za škodu vzniklou únikem škodlivých látek do vodních toků

Při posuzování odpovědnosti za škodu vzniklou únikem škodlivých látek do vodních toků nezáleží pouze na tom, kdo je původcem odpadních vod, tedy kdo je ten, jehož činností vznikly, ani na tom, kdo je vlastníkem či provozovatelem zařízení, jehož prostřednictvím se jejich vypouštění realizuje. Rozhodující je, kdo je vypouští, kdo se jich chce v konečném důsledku takto zbavit, tedy kdo tímto způsobem s povrchovými nebo podzemními vodami nakládá. Povinnosti jsou vodním zákonem ve smyslu uvedené zásady ochrany životního prostředí stanoveny každému a odpovědnost za jejich porušení je třeba odvíjet nikoli od právního poměru k nemovité věci, ale od konkrétní činnosti, z níž povstala škoda.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 10/2013, ze dne 28.1.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Libereckého kraje, se sídlem krajského úřadu v L., proti žalovaným 1) ČSAD T. s. r. o., se sídlem v T., zastoupené Mgr. P.M., advokátem se sídlem v M.B., a 2) P. s. r. o., se sídlem v P., zastoupené Mgr. M.K., advokátem se sídlem v P., o zaplacení 322.488,80 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Semilech pod sp. zn. 3 C 2/2008, o dovolání druhé žalované proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 5. 2012, č. j. 17 Co 542/2011-428, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 24. 11. 2010, č. j. 21 Co 234/2010-322, zrušil rozsudek Okresního soudu v Semilech ze dne 19. 2. 2010, č. j. 3 C 2/2008-275, a uložil soudu prvního stupně, aby nárok žalobce na náhradu škody posoudil podle § 420 odst. 1 a 2 obč. zák. a aby při posouzení promlčecí doby vycházel z prokázané vědomosti poškozeného o tom, kdo za způsobenou škodu odpovídá. Rozhodl tak již podruhé, předchozí plně zamítavý rozsudek Okresního soudu v Semilech ze dne 23. 2. 2009, č. j. 3 C 2/2008-171, zrušil svým usnesením ze dne 19. 5. 2009, č. j. 21 Co 230/2009-187, se závazným právním názorem, že žalobce je k uplatnění nároku na náhradu škody aktivně legitimován a soud prvního stupně se bude muset zabývat dalšími předpoklady odpovědnosti obou žalovaných za způsobenou škodu i vznesenou námitkou promlčení.

Okresní soud v Semilech rozsudkem ze dne 26. 8. 2011, č. j. 3 C 2/2008-382, opětovně žalobu vůči první žalované zamítl a rozhodl o důvodnosti základu nároku vůči druhé žalované s tím, že o jeho výši bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí; zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a první žalovanou. Vyšel ze zjištění, že zaměstnanci obou žalovaných ve vzájemné součinnosti dne 1. 8. 2005 vypustili znečištěnou kapalinu do odlučovače ropných látek (tzv. lapol, jenž byl ve vlastnictví první žalované), který vyústoval do kanalizační stoky, odkud se znečištěná látka dostala do Odolenovického potoka a následně až do řeky Jizery. Na základě rozhodnutí Městského úřadu v Turnově unikající ropné látky zachytila a zlikvidovala společnost D. a. s., náklady odstranění následků havárie ve výši 322.488,80 Kč pak byl nucen z Fondu ochrany vod Libereckého kraje uhradit žalobce, který tak učinil prostřednictvím města Turnova dne 19. 9. 2005. Soud dospěl k závěru, že škoda ve výši uhrazené částky nepochybně žalobci vznikla, obě žalované porušily svou právní povinnost počínat si tak, aby nedošlo ke zhoršení kvality povrchových či podzemních vod,

vyplývající z ustanovení § 39 odst. 1 zákona č. [254/2001](#) Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), a mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody je příčinná souvislost. Zaviněné porušení právní povinnosti ze strany druhé žalované shledal soud v tom, že ačkoliv jde o obchodní společnost specializovanou na nakládání s odpadními vodami a nebezpečnými látkami, její zaměstnanec P. J. na pokyn zaměstnance první žalované přečerpal do pojízdné cisterny kapalinu z jedné z jímek v areálu první žalované a následně ji vypustil do lapolu, aniž si ověřil, kam vyústí a v jakém je stavu, byť i při běžném pohledu byly zjevné jeho závady. Ke vznesené námitce promlčení soud dovodil, že objektivní promlčecí doba podle § 106 odst. 2 obč. zák. je nepochybně zachována, u subjektivní promlčecí doby podle § 106 odst. 1 obč. zák. je pak situace u žalovaných rozdílná. Žalobce se o vzniku havárie sice dozvěděl bezprostředně, úsudek o tom, kdo je za ni odpovědný, si však mohl učinit až z žádosti Městského úřadu v Turnově o poskytnutí finančních prostředků na úhradu nákladů odstranění havárie, kterou obdržel 30. 8. 2005. Z ní mohl získat informaci o tom, že provozovatelem odlučovače je první žalovaná, která je proto za vzniklou škodu odpovědná. O odpovědnosti druhé žalované si pak mohl učinit úsudek až 23. 3. 2006, kdy se seznámil se správním spisem, v němž bylo mj. uvedeno, že odvoz odpadních vod zajišťovala druhá žalovaná. Protože žaloba byla podána 23. 11. 2007, je nárok vůči první žalované promlčen, zatímco základ nároku vůči druhé žalované je dán.

Krajský soud v Hradci Králové k odvolání žalobce a druhé žalované rozsudkem ze dne 30. 5. 2012, č. j. 17 Co 542/2011-428, rozsudek soudu prvního stupně v napadené části, již bylo rozhodnuto o základu nároku vůči druhé žalované, potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, který správně vyhodnotil provedené důkazy a své závěry náležitě odůvodnil. Shodně se soudem prvního stupně dovodil promlčení nároku vůči první žalované a upřesnil právní posouzení věci, neboť druhá žalovaná porušila právní povinnost nikoliv podle § 39, nýbrž podle § 38 vodního zákona tím, že do povrchových vod neunikly závadné látky jako takové, nýbrž odpadní vody, které je obsahovaly, což bylo v rozporu s povolením, které bylo k vypouštění odpadních vod v daném případě vydáno. Druhá žalovaná jednala prostřednictvím svého zaměstnance protiprávně, neboť k vypouštění zaolejovaných vod neměla potřebné povolení vodoprávního úřadu, její jednání bylo neslučitelné i s obecnou prevenční povinností podle § 5 odst. 1 vodního zákona a bylo by neslučitelné též s obecnou prevenční povinností podle § 415 obč. zák. Odpovědnosti ji nezbavuje ani to, že její zaměstnanec konal na pokyn zaměstnance první žalované, své povinnosti nakládat s odpadními vodami předepsaným způsobem se totiž nemůže zprostit pouze na základě informací třetí osoby, které nebyly ověřeny. Jelikož pak nebylo prokázáno, že by se informace o odpovědnosti druhé žalované dostaly do dispozice žalobce dříve než 23. 3. 2006, jeho nárok vůči druhé žalované promlčen není.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala druhá žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a zdůvodňuje ho nesprávným právním posouzením věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.]. Namítá, že neporušila žádnou právní povinnost, protože ustanovení § 38 vodního zákona a z něj plynoucí požadavek na povolení vodoprávního úřadu dopadá jen na vlastníky a provozovatele příslušných zařízení. Neporušila ani prevenční povinnost podle § 5 odst. 1 vodního zákona, neboť její zaměstnanec si zachoval požadovaný stupeň pozornosti a s ohledem na okolnosti případu a své osobní poměry si počínal s dostatečnou opatrností. Obecná prevenční povinnost podle § 415 obč. zák. pak zde není aplikovatelná, neboť v tomto případě existuje speciální právní úprava. Kromě toho vznik škody ve smyslu § 420 odst. 3 obč. zák. nezavinila, pokud by bylo příslušné zařízení v pořádku, k žádné škodě by nedošlo. Její zaměstnanec navíc nebyl odborným pracovníkem, neznal a nemohl znát stav předmětného odlučovače a vzhledem k tomu, že mu bylo řečeno, že ústí do vnitropodnikové kanalizace, nemohl vznik havárie předvídat. Dovolatelka vytýká odvolacímu soudu, že se vůbec zaviněním nezabýval, a navrhuje, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) posoudil dovolání vzhledem k datu vydání napadeného

rozhodnutí odvolacího soudu podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 – srov. čl. II bod 7 zákona č. [404/2012](#) Sb. – dále též jen „o.s.ř.“) a shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o.s.ř. a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť otázka odpovědnosti za škodu způsobenou porušením ustanovení § 5 odst. 1 a § 38 odst. 3 vodního zákona nebyla dosud dovolacím soudem řešena. Dovolání není důvodné.

Podle § 242 odst. 3 věta první o.s.ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Z obsahu dovolání vyplývá, že dovolatelka kromě jiného namítá, že vznik škody vzhledem ke stavu odlučovače ropných látek nezavinila a že si její zaměstnanec s ohledem na okolnosti případu a své osobní poměry počínal s dostatečnou opatrností. Pokud nezpochybňuje právní posouzení věci odvolacím soudem, nýbrž napadá jeho skutková zjištění k okolnostem, za nichž k vypuštění chemikálií došlo, uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o.s.ř. (rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování), jímž přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. založit nelze; tento důvod je uplatnitelný pouze tehdy, je-li dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) a b) o.s.ř. Přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. zde ovšem nepřichází do úvahy, neboť nejde o měnící rozhodnutí odvolacího soudu. Předpoklady přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. také nejsou naplněny, protože soud prvního stupně ve svém předchozím zrušeném rozsudku ze dne 19. 2. 2010, č. j. 3 C 2/2008-275, nerozhodl ve věci samé jinak, než v rozsudku ze dne 26. 8. 2011, č. j. 3 C 2/2008-382, z důvodu vázanosti právním názorem odvolacího soudu v některé z nyní dovolatelkou označených otázek.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka označuje jako důvod dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, posuzuje se věc podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť k porušení právní povinnosti došlo před 1. 1. 2014.

Podle § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle § 420 odst. 3 obč. zák. odpovědnosti se zprostit ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Obecná odpovědnost za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. je založena na současném splnění čtyř podmínek - 1. porušení právní povinnosti, 2. existence škody, 3. vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou a 4. zavinění. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala (případně opomenula jednat), a tím, jak jednat měla, aby dostála povinnosti ukládané jí právním předpisem či jinou právní skutečností, např. smlouvou. Jde o objektivní kategorii založenou na protiprávnosti, její existenci je povinen tvrdit a prokazovat poškozený žalobce. Zavinění se předpokládá, avšak škůdce se může odpovědnosti zprostit, prokáže-li (důkazní břemeno tedy v tomto směru leží na žalovaném), že škodu nezavinil, tj. že na jeho straně není dána ani nevědomá nedbalost.

Podle § 2 odst. 9 vodního zákona nakládáním s povrchovými nebo podzemními vodami je jejich vzdouvání pomocí vodních děl, využívání jejich energetického potenciálu, jejich využívání k plavbě nebo k plavení dřeva, k chovu ryb nebo vodní drůbeže, jejich odběr, vypouštění odpadních vod do nich a další způsoby, jimiž lze využívat jejich vlastnosti nebo ovlivňovat jejich množství, průtok,

výskyt nebo jakost.

Podle § 5 odst. 1 vodního zákona každý, kdo nakládá s povrchovými nebo podzemními vodami, je povinen dbát o jejich ochranu a zabezpečovat jejich hospodárné a účelné užívání podle podmínek tohoto zákona a dále dbát o to, aby nedocházelo k znehodnocování jejich energetického potenciálu a k porušování jiných veřejných zájmů chráněných zvláštními právními předpisy.

Podle § 38 odst. 3 věty první vodního zákona kdo vypouští odpadní vody do vod povrchových nebo podzemních, je povinen zajišťovat jejich zneškodňování v souladu s podmínkami stanovenými v povolení k jejich vypouštění.

Pojem „nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami“ je velmi obecný a zahrnuje i vypouštění odpadních vod do nich. Nakládat s povrchovými nebo podzemními vodami lze vždy jen na základě práva vyplývajícího přímo ze zákona (srov. § 6 a 7 vodního zákona) nebo na základě povolení, příp. souhlasu vodoprávního úřadu, jak je tomu i u vypouštění odpadních vod. Zároveň platí, že každá osoba, které bylo vydáno povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami, musí dodržovat nejen povinnosti výslovně v tomto povolení výslovně uvedené, ale také základní povinnosti vyplývající z ustanovení § 5 vodního zákona. Smyslem této úpravy je ve veřejném zájmu zabránit narušování životního prostředí. Zejména v případě vypouštění odpadních vod je nutno zmíněné základní povinnosti ochrany povrchových nebo podzemních vod chápat nejen jako obecně prevenční, ale jako zákonné povinnosti s tímto způsobem nakládání s vodami přímo spojené (srov. předchozí právní úpravu v § 23 odst. 1 zákona č. [138/1973](#) Sb.).

Při posuzování odpovědnosti za škodu vzniklou únikem škodlivých látek do vodních toků pak nezáleží pouze na tom, kdo je původcem odpadních vod, tedy kdo je ten, jehož činností vznikly, ani na tom, kdo je vlastníkem či provozovatelem zařízení, jehož prostřednictvím se jejich vypouštění realizuje. Rozhodující je, kdo je vypouští, kdo se jich chce v konečném důsledku takto zbavit, tedy kdo tímto způsobem s povrchovými nebo podzemními vodami nakládá. Povinnosti jsou vodním zákonem ve smyslu uvedené zásady ochrany životního prostředí stanoveny každému a odpovědnost za jejich porušení je třeba odvíjet nikoli od právního poměru k nemovité věci, ale od konkrétní činnosti, z níž povstala škoda (srov. obdobně rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 12. 1994, sp. zn. 7 A 14/93, publikovaný v časopise Soudní judikatura, sešit č. 3, ročník 2000, str. 220).

V projednávané věci bylo zjištěno (skutková zjištění zde podle § 237 odst. 3 o.s.ř. dovolacímu přezkumu nepodléhají), že druhá žalovaná se podílela na vypouštění odpadních vod do povrchových vod tím, že její zaměstnanec pro první žalovanou provedl přečerpání závadné kapaliny z jednoho lapolu do jiného, a důsledkem byla ekologická havárie. Odvolací soud proto správně dovedl objektivní rozpor jednání druhé žalované se zákonem stanovenou povinností (její zaměstnanec vzhledem k § 420 odst. 2 obč. zák. sám za škodu neodpovídá). Jestliže došlo k porušení zákonné povinnosti, není důvodu řešit porušení povinnosti tzv. generální prevence (§ 415 obč. zák.).

Zbývající námitky dovolatelky se týkají zavinění. Zavinění je založeno na subjektivním principu, neboť představuje vnitřní psychický vztah škůdce k jeho vlastnímu protiprávnímu jednání a výsledku tohoto jednání. Občanský zákoník zavinění nedefinuje, a právní praxe tak vychází z pojetí trestního práva, které rozlišuje formy zavinění podle volní stránky na úmysl a nedbalost. Zatímco u úmyslu škůdce škodu způsobit chtěl nebo s tím byl alespoň srozuměn, u nedbalosti chybí prvek vůle, neboť škůdce nezamýšlel škodu způsobit. U vědomé nedbalosti škůdce věděl, že škodu svým jednáním může způsobit, nechtěl ji způsobit a bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že ji nezpůsobí, a u nevědomé nedbalosti nechtěl škodu způsobit, ani nevěděl, že ji způsobit může, ačkoliv to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět mohl a měl. Protože není stanoveno jinak, z principu presumpce zavinění vyplývá, že se předpokládá byť jen nejslabší forma, tj. nevědomá nedbalost, takže škůdce se může odpovědnosti zprostit, prokáže-li, že škodu nezavinil ani formou nedbalosti

nevědomé.

Nelze přisvědčit dovolatelce, že by se odvolací soud nezabýval jejími argumenty, že škodu nezavinila. Na str. 13 rozsudku soud výslovně odůvodnil, že zavinění není vyloučeno tím, že zaměstnanec druhé žalované jednal na pokyn první žalované; dále se odvolací soud podrobně věnoval tomu, že P. J. si jako pracovník firmy specializované na nakládání s odpady byl dobře vědom hrozícího nebezpečí a měl si ověřit charakter a stav odlučovače, do nějž kapalinu vypouští. Právě v tom, že tak neučinil, spatřuje odvolací soud nedbalostní zavinění dovolatelky. S těmito závěry dovolací soud souhlasí, neboť právě okolnost, že druhá žalovaná je obchodní společností s předmětem činnosti týkajícím se nakládání s nebezpečnými odpady, a že její zaměstnanec s nimi v projednávaném případě pracoval, svědčí o tom, že P. J. vzhledem ke specializaci svého zaměstnavatele měl a mohl vědět (minimálně nevědomá nedbalost), že přečerpáním závadné kapaliny do lapolu, o jehož stavební a ekologické kvalitě bylo možno pochybovat, hrozí nebezpečí vzniku škody. To, že se spolehl na ujištění objednatele, představuje nedbalé jednání, neboť především subjekt působící profesionálně v oboru nakládání s odpady si jako osoba znalá požadavků zákona o odpadech i rizik spojených s využitím nedostatečných prostředků musí být vědom, že může vzniknout škoda (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 500/2010, publikovaný pod C 11140 v Souboru civilních rozhodnutí NS, C. H. Beck).

Napadené rozhodnutí je tedy z pohledu uplatněných dovolacích důvodů správné, a Nejvyšší soud proto dovolání druhé žalované podle § 243b odst. 2 o.s.ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)